

บทที่ 3

การศึกษาและวิเคราะห์ระบบงาน

ในการพัฒนาระบบประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน นารีรัตน์จังหวัดแพร่ สังกัดกองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการนี้ ผู้ศึกษาได้วางแผนในการพัฒนาระบบงาน โดยแบ่งขั้นตอนในการพัฒนาตามขั้นตอนดังนี้ คือ

- ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน
- ศึกษาระบบการทำงานขององค์กร (โรงเรียน) และเก็บรวบรวมข้อมูล
- การออกแบบและพัฒนาโปรแกรม
- ทดลองใช้งาน โดยกลุ่มตัวอย่าง
- รายงานผลการศึกษา

ขั้นตอนของงาน มีรายละเอียดของการศึกษา ตามลำดับดังนี้

3.1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพการศึกษาภายใน และ ศึกษา วิเคราะห์ มาตรฐาน / ตัวบ่งชี้ จากเอกสารและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้อง

ผู้ศึกษาได้หาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพการศึกษา จากเอกสารและหนังสือต่างๆ เช่น ที่ <http://www.onesqa.or.th> ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เป็นทางการของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (องค์การมหาชน) ทำให้ทราบข้อมูลหลักๆ ที่ สมศ. ต้องการ สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมการประเมินการศึกษาของผู้ศึกษาได้ เช่น รูปแบบรายงานการประเมินตนเองของโรงเรียนที่จะส่ง สมศ. เพื่อขอรับการประเมินภายนอกในรอบแรก มีดังนี้

“ไม่ต้องจัดทำขึ้นใหม่ สามารถใช้รายงานการประเมินตนเองที่สถานศึกษามีอยู่ ซึ่งได้จัดทำอยู่แล้วในการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน เพียงแต่รายงานนั้นต้องมีสาระครอบคลุมข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน แผนงานประจำปี ผลสัมฤทธิ์การดำเนินงานด้านต่าง ๆ ตามแผนงาน โครงการ และกิจกรรม ที่สถานศึกษาได้ดำเนินงานตลอดปี ”

“ ดังนั้น ขณะนี้สถานศึกษาใดที่ได้จัดทำรายงานการประเมินตนเองอยู่แล้วใน รูปแบบใดก็ได้ ให้จัดส่งหนังสือนำขอรับการประเมินคุณภาพภายนอก พร้อมรายงานการประเมินตนเอง ผ่านเขตพื้นที่การศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และใน ขณะเดียวกัน ให้สำเนาหนังสือดังกล่าว พร้อมรายงานการประเมินตนเองส่งมายัง สมศ. เพื่อขอรับการประเมินภายนอกได้ ”

นอกจากนั้น ยังมีการพิจารณาตรวจสอบด้วยว่า รายงานของผู้ประเมินเป็นรายงานที่ เขียนตามความจริงจากหลักฐานข้อมูลต่างๆ ที่เก็บรวบรวมมาได้ มิใช่เป็นการรายงานเพื่อเอาใจ สถานศึกษาโดยไม่ตรงกับสภาพที่เป็นจริง ไม่ใช่จากความรู้สึกหรือความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ ประเมิน

จากนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการดาวน์โหลดไฟล์ บทสรุปรายงานการประเมินคุณภาพ ภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่างๆที่ได้รับการ ประเมินจาก สมศ. แล้ว จาก <http://www.onesqa.or.th/estimate/school.php>

สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นการประเมิน พิจารณา ตามมาตรฐาน 3 ด้าน คือ

1. ด้านผู้เรียน แบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ ผู้เรียนมีความสามารถ มีความประพฤติดี มีสุข
2. ด้านกระบวนการ มีกระบวนการเรียน การสอน การบริหารจัดการ การร่วมมือกับ องค์กรภายนอก)
3. ด้านปัจจัย เกี่ยวกับผู้บริหาร ครู การเรียนการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก องค์กร ภายนอก

3.2 ศึกษาระบบการทำงานของโรงเรียน และเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2.1 ศึกษาข้อมูลของ ฝ่าย/งาน ต่างๆของโรงเรียน ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานและการ ประเมินมาตรฐานสถานศึกษาภายในของโรงเรียนนริรัตน์ จังหวัดแพร่ ดังนี้

- ศึกษาข้อมูลรายละเอียดพื้นฐาน โดยทั่วไปของโรงเรียน เช่นจำนวนบุคลากร จำนวนนักเรียน เป้าหมาย วิสัยทัศน์ / พันธกิจ / เป้าประสงค์ /นโยบาย
- ระบบการบริหารและวิธีการดำเนินงาน แบ่งออกเป็นกี่ฝ่าย งานแต่ละฝ่ายเป็น อย่างไร มีสายบังคับอย่างไร
- ระบบการจัดเก็บข้อมูล มีระบบอะไร ใช้เพิ่มข้อมูลใบบัง
- มีการกำหนดกฎเกณฑ์และข้อบังคับใบบัง

- สอบถามรายละเอียดต่างๆจากผู้รับผิดชอบโครงการประเมินคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สัมภาษณ์ผู้ที่ใช้ฐานข้อมูล
- ดูที่รายงาน แบบฟอร์ม บันทึกต่าง ๆ
- การใช้แบบสอบถาม
- สืบหาความต้องการของผู้ใช้ระบบงานที่เกี่ยวข้องและความต้องการขององค์กรในอนาคต

3.2.2 วิเคราะห์ระบบ ศึกษาข้อจำกัดของระบบงานและปัญหาของระบบงานในปัจจุบัน และศึกษาความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ระบบประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนารีรัตน์จังหวัดแพร่ โดยเริ่มต้นด้วยการศึกษาระบบงานเดิม และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่มีอยู่ เช่น แบบฟอร์มรายงานต่าง ๆ (Forms and Reports) รายงานการประเมินตนเอง (SAR) การสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนงานและพัฒนาของโรงเรียน เพื่อทราบถึงนโยบายและความต้องการในการประเมินคุณภาพการศึกษา สืบหาถึงปัญหาของระบบเดิม

ข้อจำกัดและปัญหาของระบบงานในปัจจุบัน

สามารถสรุปปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินงานได้ดังนี้

- การเก็บข้อมูลทุกอย่างจะเก็บเป็นเอกสาร กระดาษทั้งหมด ซึ่งการมีเอกสารจำนวนมากทำให้ลำบากในการจัดเก็บ ค้นหาหรือตรวจสอบที่มา
- จากเหตุผลข้างต้น ทำให้เกิดความสิ้นเปลืองและค่าใช้จ่ายในการจัดพิมพ์เอกสาร ซึ่งต้องใช้เป็นจำนวนมาก
- ไม่มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลกลาง สำหรับเก็บข้อมูลที่จำเป็นสำหรับสถานศึกษา เช่น ข้อมูลชั้นเรียน ห้องเรียน กลุ่มสาระ วิชาเรียนต่างๆ ทำให้ข้อมูลขาดความเป็นมาตรฐาน เพราะแต่ละหน่วยงานจัดเก็บและรวบรวมข้อมูลเอง
- รูปแบบการประเมินคุณภาพการศึกษาในปัจจุบัน ยังเป็นการกรอกข้อมูลทุกอย่างด้วยมืออยู่ ทำให้เสียเวลาและบางครั้งยากต่อการอ่าน หรือหากมีการแนบเอกสารที่เกี่ยวข้องก็จะยิ่งทำให้เกิดความยุ่งยากในการรวบรวมขึ้นไปอีกด้วย
- มีการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานการประเมินคุณภาพ ของหน่วยงานบ่อยครั้ง ผู้ที่มารับผิดชอบใหม่ไม่มีประสบการณ์งานการประเมินคุณภาพ เพราะยังไม่ผ่านการ

อบรมการประเมินคุณภาพการศึกษา ทำให้ไม่เข้าใจขั้นตอนในการดำเนินงาน และรูปแบบการประเมินเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ

บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

บทบาทที่ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ ควรเข้ามามีบทบาทในการประกันคุณภาพ มีดังนี้

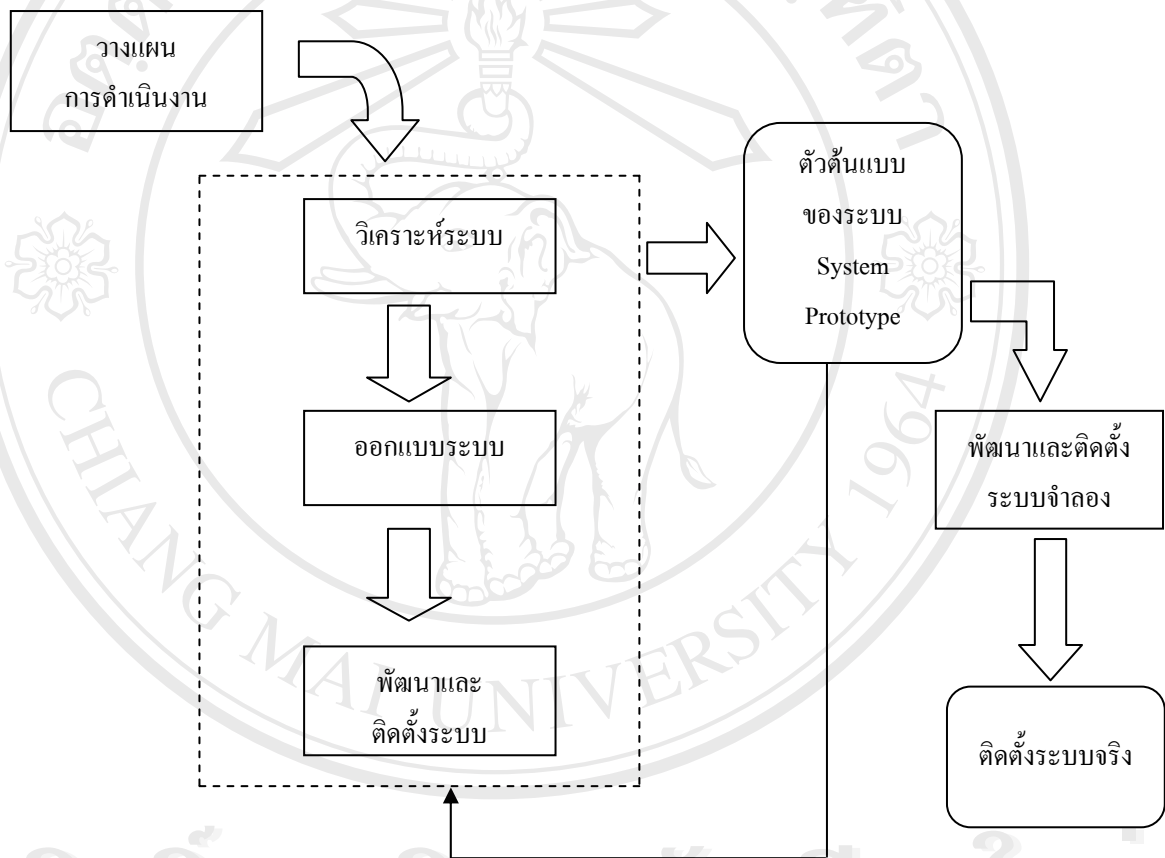
- ผู้บริหาร มีบทบาทในการบริหาร จัดการ ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก ให้คำปรึกษา แนะนำ ดูแลให้มีการประกันคุณภาพภายในที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม โดยผู้บริหารควรจะเป็นแกนนำในการจัดทำแผน รวมทั้งกำกับติดตามให้มีการดำเนินงานตามแผนการนำผลจากการประเมินตนเองมาใช้ในการปรับปรุงสถานศึกษา และการรายงานผลให้สาธารณชนรับทราบ
- ครูอาจารย์ มีบทบาทร่วมกับผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ประเมินตนเองในการจัดการเรียนการสอน และการทำงานที่มีการวางแผนและเป้าหมายที่ชัดเจน สอดคล้องกับแผนพัฒนาสถานศึกษา ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

3.3 รูปแบบของระบบงาน

- นำข้อมูลของการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของ สมศ. ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านครู ด้านผู้บริหาร มาเก็บในฐานข้อมูล เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถศึกษา รายละเอียดได้
- เก็บข้อมูลรายชื่อและจำนวนนักเรียนของแต่ละระดับชั้นของทุกห้องไว้ในฐานข้อมูล เพื่อให้เป็นมาตรฐานที่ทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้ได้
- เก็บข้อมูลรายชื่อกลุ่มสาระและรายชื่อวิชา รวมทั้งรหัสของแต่ละวิชาไว้ในฐานข้อมูล เพื่อให้เป็นมาตรฐานที่ทุกหน่วยงานสามารถนำไปใช้ได้
- สร้างแบบการประเมินมาตรฐานคุณภาพการศึกษาภายใน โดยยึดข้อมูลของ สมศ. เป็นหลัก โดยที่ผู้ประเมินสามารถประเมินและแนบไฟล์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือ อินเทอร์เน็ต
- เก็บข้อมูลของการประเมินไว้ในระบบฐานข้อมูล สามารถตรวจสอบ แก้ไขปรับปรุง เพิ่มเติมได้

จากระบบที่ต้องการใช้งานจริงเป็นระบบที่มีขนาดค่อนข้างซับซ้อน เกี่ยวข้องกับข้อมูลจำนวนมาก จึงมีการทำต้นแบบเพื่อลดค่าใช้จ่ายในการพัฒนาระบบแต่สามารถใช้งานได้จริง โดยผู้ใช้งานสามารถทดลองใช้ต้นแบบของระบบก่อนติดตั้งได้ ทำให้ระบุข้อผิดพลาดและความต้องการที่แท้จริงได้รวดเร็วขึ้น จนกระทั่งได้ระบบที่สามารถทดแทนระบบเดิมได้

สรุปขั้นตอนการพัฒนาระบบได้ดังนี้

รูป 3.1 ขั้นตอนการพัฒนาระบบ